СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ АКТИВІВ ЯК ЗАСІБ РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ БАНКУ

Наталія ТКАЧУК

Розглянуто сутність сек'юритизації активів як однієї з форм позабалансової діяльності банків. Досліджено механізм сек'юритизації за основними схемами її проведення. Головну увагу зосереджено на необхідності використання цього фінансового інструмента банками для поповнення капіталу та підвищення рівня його адекватності.

Essence of asset securitization as one of the forms of off-balance sheet activities is considered. Mechanism of asset securitization is investigated according to the main chemes of its realization with the focus on the necessity of using asset securitization by banks as sources of replenishing capital and means of supporting the level of adequacy of bank capital.

Головною проблемою банківської системи України нині залишається низький рівень капіталізації. Перед вітчизняними банками поставлені завдання збільшення обсягів капіталу для забезпечення оптимально необхідного рівня фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності на фінансовому ринку. До пошуку банками шляхів нарощення капітальної бази спонукає також НБУ, який планує у 2006 р. підвищити норматив адекватності капіталу до 12%.

Потреба в залученні додаткових фінансових ресурсів зумовила необхідність пошуку нових джерел довгострокового фінансування. Вітчизняні банки змушені були звертатися до зовнішніх ринків капіталу та нових фінансових інструментів залучення коштів, серед яких найпопулярнішими виявилися єврооблігації, а також ноти кредитної участі, що випускають іноземні банки під зобов'язання українських банків-позичальників. Проте недостатній рівень надійності та низька якість вітчизняних запозичень провокують подорожчання залучених ресурсів, високі кредитні ставки, що знижує ефективність такого поповнення капіталу. Для оптимізації процесів залучення коштів українськими банками, поліпшення фінансової структури їхніх балансів та якості самого боргу, і, як результат, мінімізації ризиків та здешевлення запозичень може використовуватися механізм такої високоякісної фінансової техніки, як сек'юритизація активів (asset securitization), доволі популярної у практиці іноземних банків.

У наукових колах питанню сек'юритизації активів значну увагу приділяли

у працях такі зарубіжні вчені, як П. Роуз, Дж. Сінкі, Ф. Мишкін, Р. Томас та ін. У вітчизняній економічній літературі процес сек'юритизації активів розглядали Л. Примостка, А. Загородній, Г. Вознюк, Н. Шпак, В. Стельмах та ін. Проте в цих працях не висвітлено достатньою мірою механізм проведення сек'юритизації активів, не окреслено коло суб'єктів, які мають брати участь у цьому процесі, та їхня роль, немає переліку конкретних переваг і недоліків такого фінансового інструмента для його практичного застосування вітчизняними банками.

З огляду на вищезазначене, вважаємо, що для вітчизняної теорії і практики особливо актуальним є визначення сутності процесу сек'юритизації активів, механізму його здійснення, що дасть змогу українським банкам застосовувати даний фінансовий інструмент для поліпшення структури балансу, зниження рівня ризику та підвищення показника адекватності капіталу, а також для залучення додаткових коштів і поповнення капітальної бази, що й обумовило вибір автором даної теми дослідження.

Мета статті – висвітлення суті та механізму сек'юритизації активів, виявлення ролі цієї трансакції у поповненні капіталу банку та дотриманні показника адекватності капіталу на певному рівні, зниженні ризиків та поліпшенні структури балансу.

Концепція сек'юритизації виникла в 1970 р., коли Урядова національна асоціація іпотечного кредитування США (GNMA) висунула програму з випуску цінних паперів, забезпечених заставними під нерухомість, з використанням страхування резидентних іпотечних позичок Федеральним Управлінням житлового будівництва США (FNA-VA). Найвищі темпи зростання сек'юритизації активів були в 1984–1990 рр. – 29,6% і 73,5%, у чому активну участь брали дев'ять найбільших банків: Citibank, Bank of America, Chemical Bank, Bankers Trust, Security Pacific та ін. [1, 744–746]. Практика застосування даного фінансового інструмента швидко поширилась у світі. В англомовних країнах цей метод дістав назву "сек'юритизація", а у Франції використовують термін "титризація". Проте розбіжності очевидні лише в назві, суть та механізм здійснення залишаються ідентичними. Незважаючи на швидке поширення процесу сек'юритизації у практиці іноземних банків, для вітчизняних кредитних установ це є банківською інновацією, яка широко не застосовується і потребує детального вивчення, як з теоретичної, так і з практичної точок зору. Потрібно зазначити, що метод сек'юритизації активів уже вийшов за межі національних ринків розвинутих країн. Нерідко учасники такої фінансової трансакції знаходяться в різних країнах і регіонах. Така глобалізація спонукала світове співтовариство до вироблення єдиних принципів сек'юритизації. Тому в 1998 р. прийнята відповідна концепція "Convention on Assignment of Receivables in International Trade" [2].

Сек'юритизація (англ. securitization) – це процес об'єднання однорідних фінансових активів банку в єдину масу – пул (надалі використовуватимемо цей термін), і випуск забезпечених ним цінних паперів (asset backed securities) для залучення коштів. Технічно сек'юритизація являє собою трансформацію активів банку через перетворення їх у цінні папери шляхом продажу третій особі з подальшим розміщенням на фондовому ринку. Сек'юритизація – одна з форм позабалансової діяльності банків, до здійснення якої їх спонукає потреба у забезпеченні прибутковості й достатності капіталу.

Для ліпшого розуміння суті сек'юритизації активів розглянемо механізм її

здійснення за окремим етапами. Зауважимо, що для полегшення сприйняття поділ цього процесу на складові є суто умовним, оскільки їх виконання на практиці часто відбувається одночасно. Отже, сек'юритизацію банківських активів здійснюють за наступними етапами.

1. Формування пулу банківських активів.
2. Створення спеціалізованої установи – цільової компанії.
3. Підвищення здатності відчужених активів (пулу) щодо генерації доходів.
4. Залучення фінансування для придбання банківських активів.
5. Емісія цінних паперів під забезпечення сек'юритизованих активів.
6. Придбання сек'юритизованих активів та укладання угоди щодо їх обслуговування.
7. Отримання платежів та безпосередні розрахунки з інвесторами за зобов'язаннями.

На першому етапі відбувається формування пулу фінансових активів з однорідних зобов'язань позичальників, що належать банкові – ініціатору (від англ. Originator). При формуванні пулу активів слід врахувати, що вони повинні бути однорідними, мати високий рівень інвестиційної привабливості (швидка оборотність на ринку, висока дохідність) [3, 430]. Обов'язковою умовою є можливість продажу сформованого пулу банківських активів третій особі, тому в угодах, на підставі яких вони виникли, не має бути застереження про заборону поступки права вимоги третій особі. Ще однією вимогою є те, що зобов'язання повинні діяти приблизно однаковий проміжок часу.

На другому етапі сек'юритизації створюють спеціалізовану установу (special purpose vehicle – SPV) або цільову компанію, котра й займатиметься придбанням сформованого пулу банківських активів. Головна мета організації такої установи – сек'юритизація активів відповідно до обраного способу її проведення, а також забезпечення захищеності від можливості банкрутства та впливу банкрутства банку-ініціатора на її фінансовий стан. У різних країнах форма організації цільової компанії може бути різною: наприклад, у США найчастіше створюють корпоративні структури, трасти, партнерства з обмеженою відповідальністю; у Франції – фонди грошових вимог, аналогічні взаємним фондам спільного інвестування. У класичному варіанті банк-ініціатор не повинен бути творцем такої спеціалізованої установи (SPV), а також контролювати її діяльність. Корпоративні права в цільовій компанії мають належати третім особам, не пов'язаним із первинним власником активів. Враховуючи це, зазначимо, що необхідною умовою є повна відокремленість цільової компанії від банку для запобігання їх консолідації та можливих наслідків неплатоспроможності первинного власника активів. Період існування спеціалізованої установи (SPV) обмежується, зазвичай, терміном відчужених банківських активів. Суть сек'юритизації в тому, що банк-ініціатор не несе відповідальності перед інвесторами за зобов'язаннями цільової компанії. Головними цілями діяльності такої установи є придбання та обслуговування сек'юритизованих активів, тому купівля боргів, не пов'язаних з виконанням цих завдань, заборонена.

На третьому етапі – після закінчення процесу формування пулу і створення спеціалізованої установи – проводять заходи щодо підвищення здатності сек'юритизованих активів генерувати певну кількість коштів (credit enhancement), що забезпечить зростання їх ринкової привабливості. Розрізняють

зовнішні та внутрішні способи поліпшення якості пулу банківських активів. До зовнішніх можна віднести отримання гарантій виконання за цінними паперами, страхування ризиків неплатежу та ін. Емісія кількості цінних паперів, меншої, ніж здатність генерувати грошовий потік, необхідний для погашення зобов'язань, закріплених такими цінними паперами, вважається внутрішнім способом поліпшення якості сек'юритизованих активів. Теоретично будь-які банківські активи можуть бути сек'юритизовані, але найбільш поширеним є відчуження іпотечних зобов'язань, споживчих кредитів, торговельних надходжень, лізингових платежів, боргових цінних паперів та ін. Практично всі активи банку, здатні акумулювати стабільні грошові надходження, можуть бути класичними інструментами в процесі сек'юритизації.

Фінансування придбання активів здійснює спеціалізована установа шляхом емісії та розміщення боргових інструментів серед професійних інвесторів або за рахунок запозичень, що становить зміст четвертого етапу сек'юритизації активів. Цільова компанія надає придбані активи інвесторам під позичені кошти. З метою забезпечення достатності цих активів для відшкодування інвесторам фінансування можна використовувати різні форми кредитного покриття, що надходять від третіх осіб у формі гарантій, субординованих запозичень, нот участі, резервних рахунків тощо. Можливим є застосування власного кредитного покриття банку-ініціатора. Воно, як правило, здійснюється у формі відкриття резервних рахунків або спред-рахунків, субординованих зобов'язань, пересек'юритизації (банк передає більшу кількість активів відносно залученого фінансування). Важливе значення для отримання додаткового кредитного покриття зобов'язань за залученим фінансуванням від сек'юритизації має кредитний рейтинг, що присвоюється цільовій компанії рейтинговим агентством. При цьому основними критеріями оцінки цільової компанії є :

- незалежність від банкрутства банку-ініціатора;
- наявність та якість кредитного покриття;
- рівень ризику банкрутства самої цільової компанії.

Рейтингове агентство присвоює також рейтинг інвестиційної привабливості сформованому для відчуження пулу активів, що показує зацікавленим особам ступінь імовірності виконання зобов'язань за цінними паперами, забезпеченими сек'юритизованими активами, що також впливає на підвищення якості пулу банківських активів.

П'ятим етапом є випуск цінних паперів під забезпечення сек'юритизованих активів. Інструментами залучення коштів можуть бути різного роду акції, облігації, паї тощо.

На шостому етапі цільова компанія, отримавши кошти від інвесторів, здійснює придбання банківських активів у первинного власника. Спеціалізована установа, купуючи пул активів, виплачує банкові-ініціатору повну або зі встановленим дисконтом вартість сек'юритизованих активів безпосередньо в момент продажу, а банк повністю відчужує на користь цільової компанії активи, що даватимуть дохід. При цьому обов'язково укладається договір між сторонами щодо обслуговування сек'юритизованого пулу банківських активів.

Банк-ініціатор як первинний власник продовжує отримувати надходження грошових потоків за основною сумою боргу та проценти за кредитами від імені цільової компанії – сьомий етап. Отримані грошові потоки за сек'юритизованими активами первинний власник спрямовує

цільовій компанії – емітентові цінних паперів, який переводить їх інвесторам, тобто виплачує дохід за цінними паперами. Таким чином, грошові потоки починають надходити до інвестора, коли позичальники виплачують основну суму боргу та проценти банку-ініціатору. В процесі сек'юритизації активів (перетворення кредитів на пакет цінних паперів) власність на такі активи та зумовлені ними грошові потоки переходять до інвесторів, тому їх ще називають перехідними цінними паперами (passthrough securities) [1].

Оскільки рівень дохідності за переданими спеціалізованій установі активами вищий, ніж платежі за залученим фінансуванням, то виникає дохід на користь первинного власника активів. Його переводять банкові-ініціатору у формі агентської винагороди за надання послуг з отримання платежів за сек'юритизованими активами, виплати доходу за субординованими цінними паперами, доходу за субординованим боргом та іншим способом залежно від структури сек'юритизації та податкової оптимізації. Вартість відчужених активів має відповідати залученому фінансуванню, а також враховувати всі витрати щодо створення та функціонування цільової компанії. У випадках закінчення строків за окремим активами можлива їх заміна новими, але це може призвести до здорожання структури сек'юритизації і додаткових ризиків для інвесторів. Обов'язковою умовою є перевищення дохідності за відчуженими активами над необхідними платежами щодо залученого фінансування. Це дозволить уникнути потенційного невиконання зобов'язань та додаткової сек'юритизації (у випадку відсутності хеджування ставок) за умови коливань необхідних виплат.

При здійсненні сек'юритизації слід дотримуватися всіх вимог фінансового законодавства щодо здійснення факторингових операцій. Операції з передачі активів повинні бути структуровані таким чином, щоб не було можливості їх класифікації як заставних відносин під залучене фінансування. Особливу увагу слід приділяти оцінці ймовірності банкрутства первинного власника активів.

Класичною схемою повернення активів до їх первинного власника є зворотний викуп шляхом передачі коштів банком цільовій компанії для погашення залученого фінансування. Для цього можна використовувати також операції репо.

Таким чином, вважаємо за необхідне зазначити, що економічний ефект сек'юритизації для банків полягає в тому, що початковий власник активів (банк) отримує фінансування від інвесторів, надаючи як забезпечення активи, здатні давати дохід, і при цьому зберігає за собою право на отримання надходжень від сек'юритизованих активів, що стають позабалансовими зобов'язаннями, але перекладає ризик несплати за такими активами на інвесторів. Крім цього, поліпшується структура власного балансу банку, виключаються зобов'язання третіх осіб перед ним і власні зобов'язання щодо залученого фінансування під активи, що даватимуть дохід. Цільова компанія використовує надходження від сек'юритизованих активів для виплати відсотків та основної суми боргу за позиченими коштами, залученими нею для придбання банківських активів. У світовій банківській практиці відомі такі схеми сек'юритизації активів: традиційна, залучена, синтетична, особливості яких розглянемо нижче.

В основі традиційної схеми сек'юритизації активів – довірче управління сек'юритизованими активами. Банк-ініціатор відчужує на користь цільової компанії високоліквідні активи, яка оплачує первинному власникові вартість пере-

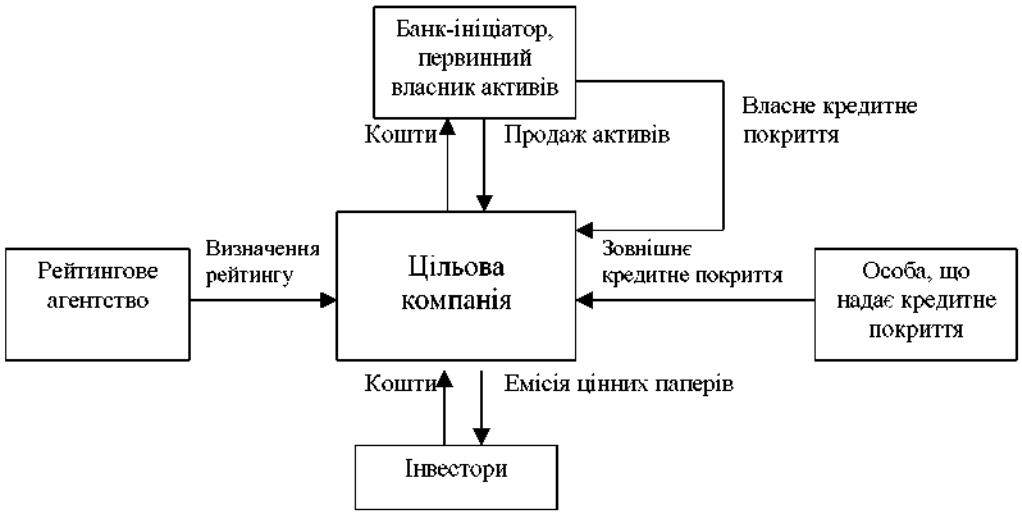

Рис. 1. Традиційна сек'юритизація активів

даних активів безпосередньо в момент їх продажу. Схематично структуру цієї операції подано на рис.1. Різновидом такої схеми є трастова модель, в якій банківські активи передають трасту (довіреній особі), що володіє ними переважно на користь інвестора й субординовано – на користь банку-ініціатора.

Довірена особа має право емітувати сертифікати пропорційної участі (pro rata certificates) на користь інвесторів. Банк може володіти субординованими акціями, за якими буде виплачений дохід, але після всіх виплат за сертифікатами.

Залучена схема сек'юритизації активів пов'язана з використанням цінних паперів, забезпечених сек'юритизованими активами. Суть такого типу операцій у тому, що банк-ініціатор передає активи цільовій компанії і випускає боргові цінні папери участі у фінансуванні спеціалізованої установи в процесі придбання банківських активів. Ця трансакція, по суті, мало чим відрізняється від попередньої, але її відмінною рисою є не пряма емісія зобов'язань цільовою компанією, а участь кредитної установи, що фінансує цільову компанію за рахунок залучених коштів від власної емісії цінних паперів під зобов'язання спеціалізованої установи.

Синтетична схема сек'юритизації активів базується на використанні деривативів і свопів. Банк, як первинний власник активів, не передає їх цільовій компанії, але на неї перекладається ризик за активами шляхом укладання кредитного свопа. Спеціалізована установа перекладає ризик на інвесторів через емісію кредитних нот участі, а кошти, отримані від їх продажу, використовують для придбання високоліквідних цінних паперів, які, в свою чергу, даватимуть дохід. Це дасть змогу цільовій компанії, поряд із надходженнями за кредитним свопом від банку-ініціатора, обслуговувати також кредитні ноти участі, нею емітовані, що схематично зображено на рис. 2.

Процес сек'юритизації дозволяє перемістити балансові активи банку-ініціатора за баланс. Невраховані в балансі банку активи не знижують показник адекватності капіталу (відношення регулятивного капіталу до активів, зважених за ступенем ризику), але за інших рівних умов підні-

Рис. 2. Синтетична сек'юритизація активів

мають ризикові вимоги до величини капіталу. Продаж активів, (що сек'юритизуються) збільшує за інших рівних умов показник адекватності капіталу банку, оскільки як надання та обслуговування кредитів, так і позабалансова діяльність дають дохід у формі комісійних, збільшуючи таким чином банківські непроцентні доходи. Якщо в банку належно контролюють непроцентні витрати (операційні і накладні), то чистий непроцентний дохід (за вирахуванням непроцентних витрат) теж зростатиме. Механізм сек'юритизації дає змогу залучати дешевші кредитні ресурси у вигляді забезпечення запозичення сек'юритизованими активами. По суті, саме тиск ринку щодо підвищення прибутковості та вимоги наглядових органів щодо нарощення капіталу підштовхують банки до позабалансової діяльності та сек'юритизації активів. Наочно вищезазначене можна зобразити, характеризуючи модель прибутковості власного капіталу:

$$ROE = ROA * MK, \quad (1)$$

де **ROE** – прибутковість капіталу,
ROA – прибутковість активів,
MK – мультиплікатор капіталу.

При цьому:

$$ROE = NP / K, \quad (2)$$

$$ROA = NP / A, \quad (3)$$

$$MK = A / K, \quad (4)$$

де **NP** – прибуток банку;
A – банківські активи;
K – власний капітал банку.

Коли банки починають здійснювати позабалансову діяльність і сек'юритизацію активів, обмежується зростання активів, що призводить до зменшення знаменника у формулі прибутковості активів (3) та чисельника у формулі мультиплікатора капіталу (4). Одночасно зростають доходи банку у вигляді комісійних, що збільшує чисельник показника **ROA** (3). З огляду на завдання, що ставлять ринок і наглядові органи стосовно підвищення прибутковості та нарощення обсягів капіталу, зазначимо, що сек'юритизація активів дає змогу банкам успішно їх вирішувати. І це слід вважати позитивною рисою даного фінансового інструмента.

На нашу думку, особливу увагу вітчизняним банкам слід приділяти сек'юритизації активів як додатковому джерелу поповнення капіталу. Як зазначено вище, банк-ініціатор отримує агентську винагороду за обслуговування відчужених активів, що збільшуватиме його непроцентні доходи. За умов здійснення правильної витратної політики та застосування вищезгаданого фінансового інструмента банківська установа має змогу отримувати додатковий прибуток, що може спрямовуватися на поповнення власного капіталу (капіталізація прибутку). Крім цього, відчужуючи активи, первинний власник одразу отримує за них плату, на

відміну від очікування повернення кредитів і сплати відсотків за них позичальниками у майбутньому. Тому, при потребі, банк може використовувати отримані кошти як додаткове джерело для поповнення капіталу й підвищення рівня його адекватності, що за сучасних умов є особливо необхідним.

У банкірів-практиків може виникнути запитання: чи ефективна сек'юритизація активів для всіх банків? Звичайно ж ні, оскільки є три головних недоліки: розміри операції, право повернення активів, ризик. На думку західних банкірів, розмір сек'юритизованих активів має бути не меншим 50 млн. дол. США, а тим банкам, чиї активи не досягають таких розмірів, буде важко стати учасниками сек'юритизації. Проте, об'єднавши свої активи, невеликі банки зможуть увійти в ринок сек'юритизації і отримати таким способом додаткові кошти на для поповнення капіталу **[4]**.

Іншим недоліком є право повернення активів. Якщо сек'юритизований актив не погашений, то покупець має право звернутися до банку-ініціатора, який і нестиме відповідальність за збитки. Стає зрозумілим, що при можливості повернення такий актив не був повністю винесений за баланс банку і його необхідно забезпечити капіталом. А якщо таке повернення можливе, то регулюючі органи повинні вимагати, щоб сек'юритизовані активи залишалися на балансі банку. Практика іноземних банків для вирішенням цього питання пропонує відкриття спред-рахунків, суть яких у тому, що різниця між процентами за сек'юритизованими активами і доходами за базовими активами депонується в третьої особи на спред-рахунку як резерв для погашення потенційних збитків кредитування за основними банківськими активами. В такому випадку інвестори мають право звертатися лише до спред-рахунків. Їхні розміри визначає банк-ініціатор, виходячи з власного досвіду неповернення кредитів. Якщо дійсний обсяг збитків перевищує кошти на даному рахунку, то різницю інвестор списує як збитки. Якщо ж збитки виявляються меншими, ніж кошти спред-рахунка, то банк-ініціатор привласнює таку різницю як премію.

Ще однією негативною рисою сек'юритизації пов'язаний із ризиком. З точки зору інвестора сек'юритизовані активи у вигляді пулу є безпечнішими, ніж традиційний продаж кредитів, оскільки об'єднані в пул активи представляють не одного позичальника, а багатьох, що веде до зниження загального ризику. Недоліком об'єднання активів є те, що покупець не може оцінити якість кожного окремого активу. Тому найкращим захистом для цільової установи є ринкова дисципліна, а також підтримання рівноваги між якістю сек'юритизованих активів і власним кредитним портфелем. Крім цього, негативним моментом може бути також відсутність достатньо повних кредитних історій за банківськими активами, способів захисту, а також випадки невиконання зобов'язань за кредитами позичальниками, що не сприятиме зацікавленості з боку цільової компанії у їх придбанні.

Тому, на нашу думку, слід визначити необхідні умови, яких потрібно дотримуватися при сек'юритизації активів, зокрема:

- достатність кількості активів, що передаються для залучення фінансування, яке спрямовується на їх придбання;
- відчуженість активів лише на користь третіх осіб, без згоди позичальника та виконання обтяжливих формальностей;
- здійснення сек'юритизації як реальної операції купівлі-продажу активів;

– відсутність інших обмежень, які б стримували процес сек'юритизації активів;
– наявність відповідної законодавчої та правової бази.

Особливою умовою будь-якої сек'юритизації має стати оптимальне оподаткування, суть якого повинна зводитись до того, що операції з відчуження активів банками не повинні оподатковуватися (це стосується податку на додану вартість, податку на прибуток). У протилежному випадку процес сек'юритизації активів взагалі втратить сенс і навряд чи буде доцільним у діяльності банківських установ.

Нині вітчизняна правова база стосовно сек'юритизації банківських активів є недостатньою, що й обумовлює вузьке застосування банками цього фінансового інструмента. Зокрема, в Законі України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" в розділі II зазначено, що "...іпотечні зобов'язання банку можуть реформуватися в консолідований іпотечний борг (пул)... Кредитодавець, після реформування у консолідований борг зобов'язань за договорами про іпотечний кредит і об'єднання відповідних іпотек в іпотечний пул, має право проводити операції з відчуження іпотечних активів", а також "Кредитодавець, який є власником іпотечних активів, має право випускати сертифікати відповідно до цього Закону. Обсяг здійснюваного випуску сертифікатів має бути не меншим суми, еквівалентної 100 тис. євро за курсом НБУ на день прийняття рішення про їх випуск" [5]. Отже, в цьому документі закладені правові підвалини сек'юритизації лише іпотечних активів банку. На даний час механізми сек'юритизації активів застосовує тільки АБ "Аркада". У 2001 р. він заснував ТОВ "Аркада-фонд", діяльність якого зосереджена на здійсненні факторингових операцій із зобов'язаннями фізичних осіб перед АБ "Аркада", що виникли в результаті надання банком довгострокових кредитів на фінансування будівництва житла в м. Києві. Під факторинговими операціями товариство розуміє операції з придбання права вимоги за кредитними договорами з компенсацією боргу першому кредитору [6]. По суті, це є не що інше, як сек'юритизація активів, а саме іпотечних кредитів, де ТОВ "Аркада-фонд" є цільовою компанією, а банк "Аркада" – банком-ініціатором. Проведення таких операції має сприяти розвиткові ринку посередницьких послуг у сфері іпотечного кредитування, який нині перебуває на стадії становлення.

Метою використання фінансових ресурсів, залучених від продажу облігацій, є придбання в банку "Аркада" на суму 53 млн. грн. права вимоги за кредитними угодами, укладеними банком-ініціатором з фізичними особами для фінансування будівництва житла. В 2001 р. ТОВ "Аркада-фонд" здійснило першу емісію облігацій двох серій на загальну суму 9 млн. грн. Випуск облігацій був своєчасно і в повному обсязі погашений. Друга емісія боргових цінних паперів відбулася в лютому 2002 р., і в червні 2002 р. було придбано іпотечний пул банку "Аркада" на суму 13,3 млн. грн. [6]. Всі кредити банку-ініціатора забезпечені заставою квартир, і вартість заставленого майна за кожною кредитною угодою більш ніж у два рази перевищує суму наданого кредиту. Сплату процентів та погашення облігацій товариство здійснює за рахунок коштів, внесених позичальниками за кредитами. Отже, практику сек'юритизації іпотечних активів банку "Аркада" можна вважати успішним прикладом, що може бути запозичений іншими українськими банками, і не лише в операціях з іпотечними активами.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо: сек'юритизація – фінансовий інструмент, за допомогою якого здійснюється емісія корпоративних або боргових цінних паперів, які надають права власності на виділену сукупність банківських активів (пул), що генерують певні доходи. Процес сек'юритизації дає змогу перемістити балансові активи банку за баланс і при цьому отримати комісійні, підвищити рівень адекватності капіталу, знизити рівень ризику за відчуженими активами. Крім цього, сек'юритизація дозволяє банку зберегти надходження від переданих активів і передати ризик невиконання зобов'язань за відчуженими активами цільовій компанії та інвесторам. Трансакція таких операцій дає змогу зменшити або перерозподілити ризик володіння виділеними для цього банківськими активами, що забезпечує можливість відчуження прав вимог за ними активами, а також підвищити ліквідність і диверсифікувати портфель запозичень. Сек'юритизацію активів банки можуть застосовувати з метою зниження процентного ризику, оскільки можливим стає взаємоузгодження строків платежів за активами та зобов'язаннями банку. Для успішного використання вітчизняними банками механізму сек'юритизації активів необхідне насамперед правове забезпечення та оптимальне оподаткування таких операцій. Це дасть змогу банківським установам спрямовувати додатково отримані кошти і комісійні на підвищення рівня адекватності та нарощення обсягів капіталу.

Література

1. Закон України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" зі змінами та доповненнями від 20 січня 2005 року № 2378-IV // http: // zakon.kiev.gov.ua

2. Азаров Ю. Сек'юритизація – передові фінансові технології з управління дебіторською заборгованістю // Юридична газета. – 2003. – № 3. – 20 серп.

3. Інформація про випуск облігацій ТОВ "Аркада-фонд" //www.arkada.kiev.ua

4. Роуз П. Банковский менеджмент: Пер. с англ. 2-го изд. – М.: Дело Лтд, 1998. – 768 с.

5. Синки Дж. Управление финансами в коммерческих банках. – М.: Catallaxy, 1994. – 820 с.

6. Arnold, Bruce R. "Securitization of Loans". Speech presented at the Securitization of Loans Seminar, Federal Reserve Bank of New York. – 1986. – October, 23.